

खाजगी विश्वस्त व्यवस्थेबाबत वारंवार विचारले जाणारे प्रश्न (FAQs)

१. खाजगी विश्वस्त व्यवस्था (Private Trust) म्हणजे काय?

अशी विश्वस्त व्यवस्था जिथे एखादी व्यक्ती (Settlor) विशिष्ट ओळखता येण्याजोग्या व्यक्तींच्या किंवा कुटुंबातील सदस्यांच्या (लाभार्थी) फायद्यासाठी स्थापन केलेल्या खाजगी न्यासाकडे मालमत्ता हस्तांतरित करते, त्याला खाजगी विश्वस्त व्यवस्था म्हणतात.

२. खाजगी विश्वस्त व्यवस्था कोणत्या कायद्यांतर्गत स्थापन केली जाते?

भारतात खाजगी विश्वस्त व्यवस्था 'भारतीय विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १८८२' (Indian Trusts Act 1882) अंतर्गत स्थापन केली जाते.

३. खाजगी विश्वस्त व्यवस्था निर्माण करण्याचे मार्ग कोणते आहेत?

खाजगी विश्वस्त व्यवस्था एका विश्वस्त कराराद्वारे किंवा मृत्युपत्राद्वारे निर्माण केली जाते.

४. खाजगी विश्वस्त व्यवस्था स्थापन करण्यासाठी आवश्यक अटी कोणत्या आहेत?

खाजगी विश्वस्त व्यवस्था स्थापन करण्यासाठी खालील अटी आवश्यक आहेत -

- लाभार्थी निश्चित असणे आवश्यक आहे.
- ओळखता येण्याजोगी व्यक्ती असावी.
- उद्दिष्ट पूर्ण करण्यासाठी पुरेसा कॉर्पस (निधी/मूलभूत संपत्ती) असणे आवश्यक आहे.
- वरील सर्व बाबी म्हणजेच उद्देश, लाभार्थी आणि कॉर्पस स्पष्ट करणारा एक वैध विश्वस्त करारनामा असावा.
- समाप्तीचे कलम असणे आवश्यक आहे.

५. खाजगी विश्वस्त व्यवस्थेची नोंदणी केली जाऊ शकते का?

विश्वस्त व्यवस्थेकडे अचल संपत्ती (जसे की रीअल इस्टेट/जमीन/इमारत) असल्यास नोंदणी करणे बंधनकारक आहे. विश्वस्त व्यवस्थेकडे केवळ चल संपत्ती असल्यास नोंदणी अनिवार्य नाही.

६. खाजगी विश्वस्त व्यवस्थेला स्वतःच्या पॅन (PAN) कार्डची गरज असते का?

होय... आयकर उद्देशांसाठी, खाजगी विश्वस्त व्यवस्थेला एक स्वतंत्र आणि मूल्यांकन करण्यायोग्य घटक मानले जाते.

७. खाजगी विश्वस्त व्यवस्था रद्द किंवा बंद केली जाऊ शकते का?

होय. - प्रत्येक खाजगी विश्वस्त व्यवस्थेमध्ये समाप्तीचे कलम असणे आवश्यक आहे, म्हणजेच अशी अट जी पूर्ण झाल्यानंतर किंवा ठराविक कालावधीनंतर सदर खाजगी विश्वस्त व्यवस्था बंद करावी लागेल

आणि उपलब्ध निधी (कॉर्पस) असल्यास, विश्वस्त करारनाम्यात नमूद केलेल्या पद्धतीने त्याचे वाटप करावे लागेल.

८. खाजगी विश्वस्त व्यवस्था परदेशी देणग्या स्वीकारू शकते का?

होय, भारतातील खाजगी विश्वस्त व्यवस्था परदेशी देणग्या स्वीकारू शकते, परंतु केवळ परदेशी योगदान नियमन कायद्यांतर्गत (FCRA) नोंदणीकृत किंवा परवानगी असल्यास. अनुपालनाशिवाय परदेशी निधी स्वीकारणे हा एक शिक्षेस पात्र गुन्हा आहे.

विशिष्ट खाजगी व्यक्ती किंवा कुटुंबातील सदस्यांच्या फायद्यासाठी स्थापन केलेल्या विश्वस्त व्यवस्थेमध्ये, परदेशात राहणारे इतर कुटुंबातील सदस्य लाभार्थ्यांच्या वैयक्तिक देखभालीसाठी कायदेशीररित्या पैसे हस्तांतरित करू शकतात; जे परकीय चलन व्यवस्थापन कायद्याद्वारे (FEMA) नियंत्रित केले जाते, FCRA द्वारे नाही.

९. खाजगी विश्वस्त व्यवस्थेसाठी कोणते कर फायदे उपलब्ध आहेत?

खाजगी विश्वस्त व्यवस्थांना सार्वजनिक धर्मादाय विश्वस्त व्यवस्थांप्रमाणे अंगभूत कर सवलती नसतात.

१०. खाजगी विश्वस्त व्यवस्थेचा विश्वस्त कोण बनू शकतो?

भारतीय विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १८८२ अंतर्गत, मालमत्ता धारण करण्यास आणि करार पूर्ण करण्यास सक्षम असलेली कोणतीही व्यक्ती किंवा कायदेशीर संस्था विश्वस्त बनू शकते. यामध्ये कॉर्पोरेट संस्था आणि विश्वस्त व्यवस्थेचा निर्माता (Settlor) यांचा समावेश होतो.

११. खाजगी विश्वस्त व्यवस्थेमध्ये विश्वस्तांची संख्या किती असते?

भारतीय विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १८८२ अंतर्गत, खाजगी विश्वस्त व्यवस्थेसाठी किमान २ विश्वस्त आवश्यक आहेत आणि विश्वस्तांच्या संख्येवर कोणतीही कायदेशीर कमाल मर्यादा नाही.